

MAATALOUDEN
YMPÄRISTÖTUEN
ERITYISTUET

Luonnonmukainen viljely

 mmm.fi

2007

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Maatalouden ympäristötukijärjestelmä perustuu Euroopan yhteisöjen neuvoston asetukseen (EY) N:o 1698/2005 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen. Suomen ympäristötukijärjestelmä käsittää ohjelmakauden 2007 – 2013. Valtioneuvoston elokuussa 2006 hyväksymän manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaan EU rahoittaa ympäristötuen kustannuksista 28 % vuonna 2007.

Maatalouden ympäristötuen tavoitteena on maatalous- ja puutarhantuotannon harjoittaminen kestävästi niin, että tuotanto kuormittaa ympäristöä nykyistä vähemmän, maatalouden luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurimaisemien säilyminen turvataan sekä tuotannon harjoittamisen edellytykset säilyvät hyvinä myös pitkällä aikavälillä.

Maatalouden ympäristötuki jakautuu kaikille viljelijöille tarkoitettuihin perus- ja lisätoimenpiteisiin sekä niitä täydentäviin, tehokkaita ympäristönsuojelu- ja -hoitotoimia edellyttäviin erityistukisopimuksiin.

Erityistukisopimuksia ovat:

- suojavaikokkeiden perustaminen ja hoito
- monivaikutteisen kosteikon hoito
- pohjavesialueiden peltoviljely
- luonnonmukainen tuotanto
- luonnonmukainen kotieläintuotanto
- lannan käytön tehostaminen
- perinnebiotooppien hoito
- luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen
- alkuperäisrotujen kasvattaminen
- alkuperäiskasvien viljely

Ympäristötukijärjestelmää täydentää ei-tuotannollisten investointien tukijärjestelmä, joka otetaan käyttöön vuonna 2008. Sen avulla voidaan perustaa monivaikutteisia kosteikkoja sekä toteuttaa arvokaiden perinnebiotooppien alkuraivaus ja aitaaminen.

Luonnonmukainen viljely

Luonnonmukaiseen viljelyyn siirtymiselle sekä sitä harjoittaville tiloille maksetaan ympäristötuen erityistukea. Tuen tarkoitus on sekä ympäristö- että vesistökuormituksen vähentäminen ja luomutuotteiden tarjonnan lisääminen. Tukea maksetaan viisivuotisen sopimuksen perusteella. Sopimuksessa viljelijä sitoutuu noudattamaan sekä tukisopimuksen että luomutuotannon ehtoja.

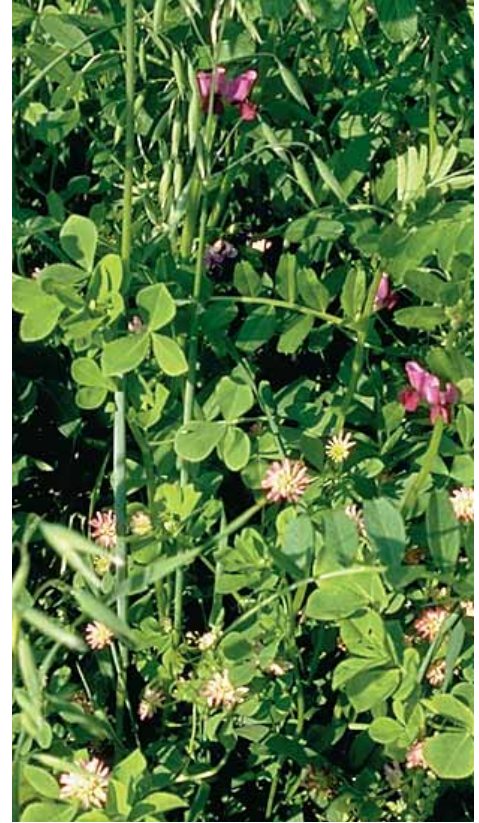
Kenelle luomu sopii?

Luomutuotanto vaatii viljelijältä ammattitaitoa ja edellyttää myös panostamista moniin perusparannuksiin ja tuotantovälineisiin.

Nautakarja-, vuohi- ja lammastilojen siirtymistä luomuun helpottaa, jos maan rakenne on nurmikasvien viljelyn tuloksena hyvässä kunnossa. Toinen suuri etu on karjatilojen vähäinen tarve vaihtaa viljelykasvejaan ja viljelykiertoja toisiksi. Kun kotieläimiä on sopivassa suhteessa viljelyalaan, tila pystyy tuottamaan riittävästi rehuja ja karjanlanta voidaan hyödyntää tehokkaasti. Ihanteellisena määränä pidetään 0,7-0,8 eläinyksikköä hehtaaria kohti (ey/ha).

Puutarhakasvien viljely riippuu viljelijän kiinnostuksen ja markkinatilanteen ohella viljelypaikan olosuhteista kuten maan rakenteesta, lohkon lämpimyydestä, sadetusmahdollisuudesta jne. Niiden ohella tärkeä edellytys viljelyn onnistumiseksi on riittävän pitkä viljelykierto tuholaisten, tautien ja rikkojen säätelämiseksi. Puutarhakasvit lannoitetaan usein ostetulla tai nurmisatoon vaihdetulla lantakompostilla.

Viljatilän siirtyminen luomutuotantoon onnistuu parhaiten, kun tarvittavat viherlannoitusnurmet voidaan hyödyntää esimerkiksi rehuna naapuruston karjatiloiilla. Tavallisinta on kuitenkin, että koko viherlannoituskasvusto kynnetään peltoon seuraavien vuosien lannoitukseksi. Viherlannoitusta viljatilalla tarvitaan noin

Erkki Laukkanen/Kuvaliitri

Pelto- ja ruisvirna ovat tärkeimmät yksivuotiset viherlannoituskasvit. Virnoja viljellään lähes aina seoksena kauran tai muun viljan kanssa. Usein seoksessa on myös persianapilaa ja raiheinää.

Luonnonmukaista tuotantoa säätelee neuvoston asetus (ETY) N:o 2092/91.

Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) on laatinut tämän asetuksen ja sitä täydentävän kotimaisen lainsäädännön pohjalta ohjeet ja oppaat sekä luonnonmukaiselle kasvin- että eläintuotannolle. Nämä oppaat on saatavissa Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoilta (TE-keskuksista) ja Elintarviketurvallisuusviraston internet-sivuilta (www.evira.fi). Keskeinen lainsäädäntö löytyy maa- ja metsätalousministeriön internet-sivuilta (www.mmm.fi).

kolmannes koko viljelyalasta, siirtymisen alkaessa puoletkin.

Sika- ja kanatiloilla ja karjattomilla tiloilla härkäpapu ja herne voivat korvata

oleellisen osan maahan kynnettävää viherlannoitusta. Niitä voidaan sisällyttää myös nurmiviljelykiertoon, jotta maan rakenne paranisi, rikkakasvit vähenisivät ja kiertoon saataisiin enemmän tyypeä.

Viljelykierto ja lannoitus

Luomuviljelyyn siirtyminen alkaa viljelykierron suunnittelusta. Ihanteellisessa kierrossa on sekä nurmia, viljoja että juurikasveja. Nurmivuosina maan rakenne ja ravinnetila kohenee, sitä "ladataan". Viljavuotina tai juureksia viljeltäessä lataus puretaan. Eritoten vihannesviljelyssä on kierrossa oltava riittävä tauko sekä etäisyys edellisen vuoden viljelylohkosta.

Tuotannon taloudellisuus vaikuttaa ratkaisevasti viljelykiertoon. Koneisiin ja varastointiin liittyvät pääomamenot, ammattitaidon puute sekä markkinointiongelmien estävät usein biologisesti parhaat viljelykierrat.

Viljelykierrat voivat olla säännönmukaisesti noudatettavia tai vuosittain mm. markkinatilanteen mukaan muuttuvia. Tavallista on, että esimerkiksi ruista vil-

jellään vain silloin, kun kierron tietty vaihe sattuu sopivalle lohkolle. Usein myös muutoin säännöllisen kierron joltakin lohkolta irrotetaan osa esimerkiksi kotitarveperunan viljelyä varten. Erikoisviljelyä harjoittavilla tiloilla on tavallisesti ainakin kaksi kiertoa: parhailla lohkoilla pyörii suhteellisen vahvasti lannoitettu vihanneskierto, kun taas muilla pelloilla tuotetaan vaatimattomampia kasveja pitkälti viherlannoituksen varassa.

Oma eloperäinen lannoitus etusijalla

Luomutiloilla lannoitus perustuu viljelykierron esikasvivaikutukseen ja tilan omiin eloperäisiin lannoitteisiin eli kotieläinten lantaan ja viherlannoitukseen. Väkilannoitteita ei käytetä. Kun lannoitus voidaan hoitaa oman tilan eläinlannalla, toteutuu ravinteiden kierrätys varmin. Lisälannoitusta tarvittaessa käytetään ensisijassa muilta luomutiloilta saatavaa lantaa. Tavanomaisilta tiloilta hankittua lantaa käytetään täydentämään kierron vaikutusta tai jos luomulantaa ei ole saatavissa.

Mitä luomutuotanto on?

Luonnonmukainen viljely on kestävän kehityksen periaatteiden mukaista maataloutta. Luomuviljelyssä korostetaan ravinteiden ja muiden uusiutumattomien luonnonvarojen tehokasta käyttöä.

Lannoituksessa tavoitteena on palauttaa peltoon sama määrä ravinteita kuin sieltä sadossa on viety pois. Ravinteita ei tarjota enempää kuin sato niitä kuluttaa, vaan sen sijaan huolehditaan maan rakenteesta ja pieneliötoiminnasta, jotta kasvit saavat ravinteet käyttöönsä.

Karjanlannan kautta rehun ravinteita palautetaan peltoon. Lisäksi tyypeä kerätään biologisesti viljellen apiloita ja herneitä. Ne käyttävät typensidontaan auringon energiaa.

Karjattomilla tiloilla huolehditaan maan kunnosta ja ravinteiden saannista viherlannoituksella. Viherlannoituksen ohella poisvietyjä ravinteita korvataan joko ostolannalla tai kivijauheilla.

Peltojen hyvästä kuivatuksesta ja kalkituksesta huolehtiminen on siirtymävaiheen ensimmäisiä toimenpiteitä. Siirtymävaihe alkaa aina viljelemällä maata parantavia ja humusta lisääviä kasveja, nurmia ja muita viherlannoituskasveja. Maan kuntoa parantava tai ylläpitävä viljelykierto on onnistumisen edellytys.

Nurmet kuuluvat luomutilan viljelykiertoon. Karjattomilla tiloilla viherlannoitukseen käytetään noin kolmannes viljelyalasta.

Esimerkki kahdesta viljelykierrosta

Karjatilalle sopiva kierto

1. Ohra + nurmensiemen
2. Apilanurmi*
3. Apilanurmi*/1-vuotinen viherrehu
4. Ruis tai Kaura
5. Hernekaura
6. Viherrehu

* apilanurmet kylvetään siemenseoksella jossa on sekä apiloita että heinäkasveja.

Viljatilalle sopiva kierto

1. Ohra + nurmensiemen
2. Apilanurmi* (1-2 vuotta **)
3. Ruis
4. Kaura
5. Virnaseos (viherlannoitus)
6. Vehnä/Kaura

** siirtymävaiheen alussa tarvitaan kovilla mailla 2 tai useampia vuosia maanparannuskasveja.

Seppo Nykänen

Luomukotieläintuotanto

Kotieläintila sopii hyvin luomutilaksi. Ravinteiden palauttaminen kiertoon onnistuu parhaiten kotieläintilalla. Luonnonmukaisen tuotannon sopimus ei kuitenkaan edellytä tilan kotieläinten siirtämistä luomutuotantoon. Halutessaan tila voi tehdä sopimuksen luonnonmukaisesta kotieläintuotannosta, jos sopimuksen edellytykset täyttyvät.

Jotta tila voi tuottaa luomukotieläintuotteita, myös peltojen on oltava luomuviljeltyjä. Rehuissa pyritään suureen omavaraisuuteen. Eläimiä kasvatetaan niiden lajinnomukaiset tarpeet huomioiden ja niiden tulee päästä ulkoilemaan.

Lisälannoitteina ja maanparannukseen voidaan käyttää myös kivijauheita ja erityisesti puutarhaviljelyssä luujauhoa yms. lisälannoitteita. Kaupallisia hivenlannoitteita voidaan käyttää, kun hivenravinteista on puutetta.

Luomupeltojen kalkituksesta tulee huolehtia, koska palkokasvien viihtyminen edellyttää melko korkeaa pH:ta. Kalkitus vilkastuttaa maan pieneliötoimintaa ja parantaa ravinteiden käyttökelpoisuutta.

Lannoituksen lähtökohdina ovat javuustutkimus ja ravinnetaselaskelmat. Ravinnetaseessa lasketaan tilalle tuotujen rehujen, siementen, lannoitteiden jne. sisältämien ravinteiden määrä. Sitä verrataan

tilan tuotteissa, mm. viljasadossa, maidossa, ja lihassa poismyytyjen ravinteiden määrään.

Karjanlannan käyttö

Tavallisin lannoite on oman tilan eläinten lanta. Suositeltavaa on, että karjattomat luomutilat toimivat kiinteässä yhteistyössä kotieläintilojen kanssa. Karjaton tila luovuttaa nurmirehua tai muuta satoa karjatilalle ja saa vastineeksi lantaa.

Lannan vastaanottamiseksi muilta tiloilta viljelijä voi tehdä ympäristötuen mukaisen sopimuksen lannan käytön tehostamisesta ensisijassa toisen luomutilan, mutta myös tavanomaisen tilan kanssa.

Lannan kompostointi kuuluu luomutilan vakiokäytäntöihin, ei kuitenkaan vaatimuksiin. Vain oman tilan ulkopuolelta hankittu tavanomainen lietelanta ja virtsa on pakollista ilmastaa, kompostoida tai laimentaa vedellä.

Lannoitusmäärän ylärajat

Valtioneuvoston asetuksessa maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta (931/2000) on säädetty rajat lannan käytölle peltoviljelyssä.

Ympäristötuen ehdoissa on määritelty kasvikohtaiset enimmäismäärät (kg/ha) fosforin ja typen käytölle.

Ympäristötuki sallii fosforin hehtaarikohtaisten käyttömäärien tasaamisen 2-4 vuodelle. Se mahdollistaa varastolannoituksen nurmia perustettaessa ja toisaalta runsaammin fosforia sisältävien lannoitusten kuten kananlannan käytön.

Viherlannoitus

Erityisesti palkokasvinurmien viljely viherlannoitukseksi on tyypillistä luomutiloille. Tavallisimmat viherlannoituskasvit ovat apila-timoteinurmet ja monenlaiset virnoja sisältävät seokset. Suomen olosuhteissa viherlannoitusnurmi kasvaa yleensä koko kesän. Vähemmän hyödynnettyjä tapoja ovat aluskasvit viljanviljelyssä tai pyydys- eli kerääjäkasvit varhaisperunan tai muiden kesällä korjattavien kasvien jälkeen.

Viherlannoitus

- parantaa maan rakennetta
- estää ravinteiden huuhtoutumista
- tuottaa eloperäistä ainesta
- sitoo ilmakehän typpeä
- rapauttaa kivennäisaineksesta ravinteita
- vähentää rikkakasveja

Lisäksi viherlannoituspeltoa voidaan käyttää mehiläislaitumena, riistapeltona ja maisemaa kaunistamassa. Jos viherlannoitusosalta halutaan korjata satoa ja alalle haetaan ympäristötuen lisäksi muita tukia, muiden tukien ehdot on syytä tarkistaa ennen viherlannoitusalan kylvöä.

Kivijauheet täydentävät ravinnevarastoja

Karjanlannan lisäksi luomutiloilla käytetään kivijauheita, mm. biotiittia ja apatiittia, ja niitä harvemmin esimerkiksi lujauhoja tai merilevää. Em. lisälannoitteita käytetään vain täydentämään luomutiloilta hankittuja eloperäisiä lannoitteita ja monivuotista viljelykiertoa.

Biotiitti sisältää kaliumia noin 5 %, ja se vaikuttaa myös kalkitsevasti. Käyttötarve on suurin nurmiviljelyssä, eritoten lohkoilla, joille ei voida levittää lantaa tai virtsaa. Rehun myötä nurmilta korjataan paljon pois kaliumia. Myös puutarhailoilla kuluu paljon kaliumia. Biotiitin ta-

vallinen käyttömäärä on 6-12 tonnia hehtaarelle.

Apatiitti sisältää fosforia noin 14 %. Sitä käytetään maille, jotka viljavuustutkimuksen mukaan sisältävät vähän fosforia. Apatiitin fosfori on erittäin hidasliukoista.

Luonnonmukaisessa tuotannossa käytettäväksi soveltuvista lannoitteista ja maaparannusaineista saa tietoa Evirasta.

Rikkakasvien säätely alkaa viljelykierrosta

Luomutilan kasvinsuojelussa oleellista on hyvän viljelykierron ohella korkea ammattitaito. Ongelmien ennakointi ja mekaanisten keinojen käytön oikea-aikaisuus edellyttävät viljelijältä tarkkaavaisuutta ja asiantuntemusta. Kemiollisia torjunta-aineita ei käytetä.

Rikkakasvien hallitsemiseksi tärkeintä on hyvä muokkaus. Kylvettävälle viljelykasville on saatava alusta alkaen parhaat edellytykset menestyä kilpailussa.

Kaikkien kasvinsuojeluongelmien ehkäisemiseksi tärkeää on vaihteleva viljelykierto. Viljatila tarvitsee monivuotisia nurmia yksivuotisten kevätiljojen ja vironapohjaisten viherlannoitusten rinnalle. Syysviljoja ja harattavia kasveja kannattaa kierrossa käyttää aina, kun siihen on mahdollisuus.

Mekaanista suoraa torjuntaa kuten sänkimuokkausta tai rikkaäestystä tarvitaan

Lannoitusaineiden fosforin käyttökelpoisuus

käyttökelpoinen fosfori, % kokonaisfosforista

Kuivike- ja lietelanta	85
Turkiseläinlanta	40
Muut orgaaniset lannoitteet	
tuoteselosteen mukaan	

Lannoitteiden kokonaisfosforista vain osa lasketaan kasveille käyttökelpoiseksi. Lannan ravinteet lasketaan lannoitusmääristä ympäristötuen sitomusehdoissa kuvatulla tavalla. Oman karjalannan ja kompostin fosforimäärät voi myös selvittää lanta-analysillä.

Veijo Viiska/Kuvaliitern

Heikki Talvitie

Rikkakasvien säätely perustuu vuoroviljelyyn ja viljelytekniisiin keinoihin. Rikkaaes on hyvä työkone paljon viljaa viljeleville tiloille. Se toimii myös herneviljelyksillä ja sopii yhteiskäyttöön.

kaikilla luomutiloilla. Puutarhaviljelyssä suora torjunta on keskeisessä asemassa. Toisaalta maata tulisi luomuviljelyssäkin muokata niin vähän kuin mahdollista.

Karjatilalla nurmivaltaisissa kierroissa ei erityistä siemenrikkojen torjuntaa useinkaan tarvita. Kasvitautien, erityisesti nurmien talvituhoisien ja apilamädän takia nurmikierrotkin pyritään katkaisemaan ainakin yksivuotisilla tuorehukasveilla, vaikka rihviljanviljely ei olisi paikalla mielekäästä.

Juolavehnan ja muiden kestorikkojen torjunta perustuu viljelykiertoon, tavanomaista vähäisempään ravinteiden käyttöön sekä eritoten hyvään muokkaukseen ja huolelliseen kyntöön. Pikaesanto alkukesästä ennen yksivuotisen viherlannoituksen kylvöä on oiva tapa pitää kestorikkoja kurissa.

Avokesannointi kuluttaa maan eloperäistä ainesta ja lisää ravinteiden vapautumista maaperästä. Siksi avokesannointiin tulisi turvautua viimeisenä keinona.

Tukiehtona onkin, että avokesannointi tulee päättää kylvämällä tälle alueelle viimeistään syksyllä kasvusto, joka hyödyntää maasta vapautuneita ravinteita ja samalla suojaa maan pintaa.

Siemenet luomulaatua

Luomuviljelyssä käytetään luonnonmukaisesti tuotettua siementä, taimia ja istukkaita. Tavanomaista siementä voidaan käyttää poikkeustapauksissa, kun luomusiementä ei ole saatavilla. Evira pitää internetissä luetteloa lajeista ja lajikkeista, joista on saatavilla luonnonmukaisesti tuotettua lisäysainestoa.

Petri Vannala

Rikkakasviliiekitin kuuluu luomuvihannestilan peruskoneisiin.

Luomusopimus

Viljelijä voi tehdä erityistukisopimuksen luonnonmukaisesta tuotannosta joko

- jatkaakseen luomutuotantoa tai
- siirtäkseen luomutuotantoon.

Tuen tarkoituksena on luonnonmukaisen elintarvikkeiden tarjonnan lisääminen ja viljelyn ympäristöhaittojen vähentäminen. Tuki on osa ympäristötukea ja edellyttää sitoutumista ympäristötukijärjestelmään. Erityistukea maksetaan sopimuksessa määritellylle peltoalalle keran vuodessa.

Viljelijän tulee noudattaa luonnonmukaisen tuotannon ehtoja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2092/91 (luomusasetuksen) mukaisesti. Näin hänen on myös kuuluttava luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään koko sopimuskauden ajan.

Lisäksi viljelijän on noudatettava muita erityistukisopimuksen ehtoja. Ehdot on kerrottu yksityiskohtaisesti hakemuksen sopimusehdot -kohdassa.

Tukikelpoinen viljely

Viljelijän tulee viljellä koko peltoalaansa luonnonmukaisesti, myös peltoja, jotka eivät kuulu sopimukseen. Luomusasetuksen ehtoja ei kuitenkaan tarvitse noudattaa

- kasvihuonetuotannossa, jos kasvihuoneissa viljellään eri kasvilajeja tai -lajikkeita kuin avomaalla eikä
- ruokohelpin viljelyssä, silloin kun tuotanto on järjestetty tuotantoyksiköihin luomusasetuksen mukaisesti ja ala ei kuulu sopimukseen.

Luonnonmukainen tuotanto on aloitettava ensimmäisen sopimusvuoden kasvukauden alusta lähtien siten, että kaikki lohkot ovat luonnonmukaisesti viljeltyjä vähintään toisesta sopimusvuodesta lähtien. Naurakarja-, hevos-, lammas- ja vuohitilojen lohkojen tulee olla luonnonmukaisesti viljeltyjä viimeistään kolmannesta sopimusvuodesta alkaen.

Viljelykierron tulee olla luonnonmukaisen tuotannon kannalta tarkoituksenmukainen. Tukehtona on lisäksi yksityiskohtaisia rajoituksia viljelykierron.

- Koko sopimusala voi olla nurmea vain tilalla, jolla sato käytetään pääosin oman karjan rehuksi.
- Avokesannointi on mahdollista vain, jos sen päätteeksi alalle kylvetään kasvusto, joka käyttää hyväksi alalta vapautuvia ravinteita ja suojaaa maan pintaa tulevana talvena.

Tilan, jonka eläinmäärä on niin alhainen peltoalaan nähden, ettei peltoalan pääosaa käytetä karjan rehuksi:

- Viljelykierrossa tulee olla viljaa, perunaa, sokeri- tai rehujuurikasta, öljykasveja, kuitukasveja, siementuotantonurmia, vihanneksia, yrttejä, marjoja tai hedelmiä vähintään 30 % sopimusosalasta.
- Luomuun siirtyvällä tilalla em. ”myyntikasveja” tulee olla 30 % sopimusosalasta viimeistään sopimuksen neljäntenä ja viidentenä vuonna.

Viherlannoituksen ehdot

- Viherlannoitusnurmi hyväksytään enintään kahtena peräkkäisenä vuonna.
- Viherlannoitusnurmea, velvoitekesantoa ja hoidettua viljelemätöntä peltoa voi olla vuodessa enintään puolet sopimusosalasta.

Tuen määrä

Erityistuki on sama koko maassa ja sitä maksetaan sopimukseen sisältyvälle peltoalalle. Erityistukea ei makseta ruokohelpi- eikä kasvihuonealalta.

Erityistuen maksu alkaa sinä vuonna, kun siirtyminen luomuviljelyyn lohkolla aloitetaan. Erityistuen suuruus on kerrottu sopimusehdoissa.

Tilan ympäristötukien yhteismäärälle on asetettu katto. Tukea ympäristötuen perus-, lisä- ja erityistukeen maksetaan yhteensä enintään yksivuotisille viljelykasveille 600, monivuotisille puutarha-

Siirtymävaiheen pituus

Luomutuotantoa aloitettaessa puhutaan siirtymävaiheesta. Eri yhteyksissä se määritellään eri tavoin:

- Pellon biologinen siirtymävaihe voi kestää vain vuoden tai kaksi, mutta tiivistyneellä maalla se voi viedä kymmenkin vuotta.
- Kaupallinen siirtymävaihe kestää valvonnassa pääsääntöisesti kaksi vuotta. Sen jälkeen viljelijällä on oikeus myydä kolmannen vuoden satoa luomutuotteena. Monivuotisilla kasveilla siirtymävaihe on kolme vuotta.
- Sopimustilalla siirtyminen luomuviljelyyn alkaa joko yhdessä tai kahdessa vaiheessa ja viimeistään toisen vuoden keväänä kaikkia peltoja viljellään luomumenetelmin. Nautakarja-, hevos-, lammas- ja vuohitiloilla luomuviljelyyn voidaan siirtyä kolmen vuoden aikana.

kasveille 900 ja muille viljelykasveille kuten heinänummille 450 euroa/ha/v.

Tuen maksatuksen hakeminen

Tuen maksatusta on haettava vuosittain pinta-alatukihakemuksella. Jos hakemus myöhästyy, tukea alennetaan tai sitä ei makseta lainkaan sopimusvuonna. Maksatusta on haettava myös sen vuoksi, että sopimus pysyisi voimassa. Tuki maksetaan vuosittain aikaisintaan syyskuussa, kun tukivalvonta on tehty.

Luomusopimuksen hakeminen

Hakemus sopimukseksi jätetään työvoima- ja elinkeinokeskuksen (TE-keskuksen) maaseutu-osastolle (Lnro 215K). Hakuaika on keväisin kerran vuodessa. Sopimuskausi alkaa 1.5. ja se on viisivuotinen.

Sopimus tehdään tilan pelloista ja pääsääntöisesti tilan koko peltoalasta. Sopimukseen voidaan kuitenkin sisällyttää vain ympäristötukikelpoiset alat.

Sopimuksen ulkopuolelle voidaan jättää alueita, joilla ei ole niiden laadun tai sijainnin vuoksi tarkoituksenmukaista harjoittaa tukiehtojen mukaista "myyntikasvituotantoa".

Jos tilalla on valittu ympäristötuen "maatilan monimuotoisuuskohteet" lisätoimenpide tai on tehty/tehdään sopimus luonnon monimuotoisuuden edistämisestä, suojavyöhykkeen perustamisesta ja hoidosta, monivaikutteisen kosteikon hoi-

dosta tai pohjavesialueiden peltoviljelystä, kyseiset lohkot jätetään sopimuksen ulkopuolelle.

Sopimukseen ei sisällytetä myöskään lohkoja, joilla sopimuksen ensimmäisenä vuonna viljellään ruokohelpeä.

Sopimukseen haettujen peltojen tulee olla hakijan hallinnassa koko sopimuskauden ajan. Sopimuksen tekemisen ehtona on, että viljelijä on sitoutunut tai sitoutuu ympäristötukijärjestelmään. Jos viljelijän ympäristötukisitoumus päättyy sopimuskaudella, viljelijän on sitouduttava uudelleen ympäristötukijärjestelmään.

Sopimukseen haettavan peltoalan on oltava ympäristötuessa tukikelpoista ja alaltaan vähintään kolme hehtaaria ja puutarhatilalla vähintään 0,8 ha.

Erityistukea voi saada viljelijä tai puutarhatalouden harjoittaja. Tuen hakijan tai hänen puolisonsa on oltava sopimuksen tekemistä edeltävän vuoden lopussa vähintään 18-vuotias, mutta ei yli 65-vuotias. Ikäedellytys ei koske julkisoikeudellisia yhteisöjä, yhdistyksiä, säätiöitä, koulu- eikä vankilatilaa.

Hakemuksen liitteeksi tarvitaan

1. viljelyskartta
2. viljelykiertosuunnitelma
3. sopimukseen haetut peruslohkot

Tarvittaessa

4. todistus ammattitaidosta (luomutuotannon aloittavat viljelijät)
5. hakemus valvontajärjestelmään liittymisestä (ellei hakija jo kuulu valvontajärjestelmään)
6. selvitykset peltojen hallinnasta

Hakulomakkeita saa TE-keskuksista, luomuneuvojilta ja internet-osoitteesta www.mmm.fi.

Viljelykiertosuunnitelma

Hakeutuessaan valvontajärjestelmään viljelijän tulee tehdä kasvintuotannon osal-

Aluskasveja käyttäen voidaan erityisesti viljailloilla estää rikkakasvien kasvua, estää syksyllä ravinteiden huuhtoutumista, parantaa maan rakennetta ja lannoittaa seuraavan vuoden satoa.

Heikki Koskimies

Luomukurssien ohjelmaan kuuluu yleensä myös tilakäyntejä. Luomusopimuksen ehtona on, että viljelijä suorittaa vähintään viiden päivän luomuperuskurssin.

ta luomusuunnitelma. Sopimushakemuksen liitteenä vaaditaan kuitenkin vain viljelykiertosuunnitelma.

Todistus ammattitaidosta

Viljelijältä tai tilanhoitajalta vaaditaan vähintään viiden päivän luomuviljelyn peruskurssin suorittaminen tai muu vastaava koulutus. Todistus ammattitaidosta tulee toimittaa TE-keskukseen sopimuskauden alkuun mennessä. Aiemmin luomusopimuksen tehneeltä viljelijältä todistusta ei vaadita.

Selvitykset peltojen hallinnasta

Vuokrapellosta hakemukseen liitetään vuokrasopimuksen kopio. Myös pellostä, josta ei makseta erillistä vuokraa, tarvitaan hallintasopimus. Vuokra- ja hallintasopi-

muksen tulee olla voimassa koko sopimuskauden.

Miten sopimusehtoja valvotaan?

TE-keskuksen maaseutuosasto valvoo sopimusehtojen noudattamista. Tuen saajalla on valvontaan joutuessaan velvollisuus korvauksetta antaa kaikki ne tiedot, jotka valvonnan tekemiseksi ovat tarpeen.

Muutoksista ilmoittaminen

Sopimuksen muuttamisesta, siirtämisestä sekä sopimuksesta luopumisesta on kerrottava tarkemmin sopimusehdoissa.

Viljelijän on viipymättä ja viimeistään 10 työpäivän kuluessa ilmoitettava viljelijää ja tilaa koskevista muutoksista sopimuksen tehneen TE-keskuksen maaseutuosastolle.

Lisätietoja luomuelintarvikkeiden ja luomuvalvonnasta

Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira)

Helsinki, Viikki
Mustialankatu 3
00790 Helsinki
puh. 020 772 003
fax. 020 772 4350

Siementarkastus- ja luomuvalvontayksikkö

PL 111
32201 Loimaa
puh. 020 772 003
fax. 020 772 5317

Lisätietoja luomutuotannosta saa maaseutukeskusten luomuneuvojilta (yhteystiedot takakannessa) sekä alla mainituilta yhteisöiltä:

Luomuliitto

Hämeenkatu 14 A 9,
11100 Riihimäki
puh. (019) 764 540
fax. (019) 764 5415
luomuliitto@luomuliitto.fi
www.luomu-liitto.fi

Ma- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus

Ekologinen tuotanto, Karila
Karilantie 2 A, 50600 Mikkeli
puh. (015) 321 230
fax (015) 321 2210

Ekologinen tuotanto, Partala

Huttulantie 1, 51 900 Juva
puh. (015) 321 230
fax. (015) 321 2350
www.mtt.fi/lva/eko

Helsingin yliopisto

Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus

Lönnotinkatu 3, 50100 Mikkeli
puh. (015) 20 231
fax. (015) 202 3300
www.mtkk.helsinki.fi

Finfood LUOMU

-menekinedistämishanke
www.finfood.fi/luomu

Luomutuotannon valvonta

Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) ohjaa tuotanto-ohjeiden valvontaa, tiedottaa tuotanto-ohjeista ja pitää rekisteriä luomutuottajista. TE-keskusten maaseutusosastot toimeenpanevat tuotanto-ohjeiden käytännön valvonnan. Tämän lisäksi TE-keskukset hoitavat tukiehtojen valvonnan. Tuotanto-ohjeiden valvonnan yhteydessä havaitut puutteet voivat johtaa myös tuen vähentämiseen. Tuotanto-ohjeiden valvonta on viljelijälle maksullista.

Luomuvalvontaan liittyminen

Sopimuksen teon edellytyksenä on, että viljelijä liittyy luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään. Viljelijän on kuultava valvontajärjestelmään koko sopimuskauten ajan.

Hakemus tehdään Eviran lomakkeilla (Luomuvalvontalomake 1, Täydennyslomakkeet 1a ja 1d). Hakemuslomakkeita saa TE-keskuksista ja Eviran internet-sivuilta (www.evira.fi).

Alkutarkastus ja tuotantotarkastukset

Tilan alkutarkastuksen perusteella TE-keskus päättää tilan hyväksymisestä val-

vontajärjestelmään ja peltojen siirtymävaiheesta. Sopimusehtojen mukaan tilan alkutarkastuksen tulee olla tehtynä ja tilan tulee olla hyväksytty valvontajärjestelmään ensimmäisenä sopimusvuonna 15.9. mennessä.

Alkutarkastuksen jälkeen tilalle tehdään tuotantotarkastus vähintään kerran vuodessa. TE-keskus päättää vuosittain tuotantotarkastuksen hyväksymisestä ja lähettää siitä viljelijälle päätöksen.

Luomutuotteiden merkintä

Luomutuotteita saa myydä vain tuottaja, joka kuuluu valvontajärjestelmään. Luomu - valvottua tuotantoa -merkki on luomuelintarvikkeen tunnus kuluttajalle. Evira myöntää hakemuksesta merkin käyttöoikeuden. Merkin käyttö on vapaaehtoista ja maksutonta.

Luonnonmukaisen maataloustuotannon tärkeimmät vaatimukset

Luonnonmukaisen viljelyn vähimmäisvaatimukset ovat Eviran laatimissa tuotanto-ohjeissa. Niiden lisäksi on täytettävä maatalouden ympäristötukeen liittyvät ehdot. Alla on lyhennelmä tärkeimmistä kohdista:

Viljelijän ammattipätevyys

- suoritettava vähintään viiden päivän luomuperuskurssi tai muu vastaava koulutus

Tilaa koskevat vaatimukset

- peltoa vähintään 3 ha, puutarhatoilla vähintään 0,8 ha

Siirtyminen luonnonmukaiseen tuotantoon

- tukiehtojen mukaan siirtyminen luonnonmukaiseen tuotantoon on aloitettava heti ensimmäisenä sopimusvuonna ja sen on tapahduttava koko sopimusajalla toisesta sopimusvuodesta alkaen. Nautakarja-, hevos-, lammas-, ja vuohitiloilla luomuviljelyyn voidaan kuitenkin siirtyä kolmen vuoden aikana
- siirtymävaihe kullakin pellolla

ennen kuin satoa saa myydä luomutuotettuna kestävästi tavallisesti kaksi vuotta

- monivuotisilla erikoiskasveilla siirtymävaihe kestävästi kolme vuotta, jos ne on istutettu jo tavanomaisen viljelyn aikana

Rinnakkaisviljely

- rinnakkaisviljely eli saman kasvin viljely yhtä aikaa sekä luomuna että siirtymävaiheessa tai tavanomaisesti on kielletty. TE-keskus voi hakemuksesta sallia rinnakkaisviljelyn erityistapauksissa

Viljelykierto

- viljelykiertoon kuuluu palkokasveja tai muita syväjuurisia kasveja
- viherlannoitusnurmia voi viljellä korkeintaan kaksi vuotta peräkkäin
- avokesanoinnin jälkeen alalle on kylvettävä kasvusto

Siemenet ja taimet

- luonnonmukaisesti tuotettuja siemeniä tai taimia käytetään aina kun niitä on saatavilla

Lannoitus

- väkilannoitteita ei käytetä
- omalla tilalla tuotettu eloperäinen aines on lannoituksen perusta
- tilan ulkopuolelta hankittavat lannoitteet, myös lanta, hyväksytään käyttöön viljelysuunnitelman yhteydessä
- lannat suositellaan kompostoitavaksi
- lannoitusmäärissä noudatetaan maatalouden ympäristötuen ehtoja

Kasvinsuojelu

- kemiallisia torjunta-aineita ei käytetä
- kasvinsuojelu perustuu ennaltaehkäisyyn eli kasvien omaan vastustuskykyyn, monipuolisiin kasvustoihin, viljelytekniisiin toimiin ja viljelykiertoon

Tiina Ketola

Luomuviljelyn kehitys riippuu tuotteiden menestyksestä kuten minkä tahansa muunkin tuotannon. Jo siirtymävaiheen alkaessa on siksi tärkeää selvittää mille tuotteille on markkinoita. Sekä viljoista että myös vihanneksista voi luomutuotannossakin tehdä viljelysopimuksia. Kuvassa Vuoden Luomutuote 2007 -kilpailun finalistituotteet.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot

Etelä-Pohjanmaan TE- keskus
Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki
puh. 010 60 27500, telefax 010 60 27711

Etelä-Savon TE- keskus
Mikonkatu 3 - 5, PL 164, 50101 Mikkeli
puh. 010 60 24000, telefax 010 60 24211

Hämeen TE- keskus
Hämeenlinnan palvelupiste
Raatihuoneenkatu 11, 13100 Hämeenlinna
puh. 010 60 25000, telefax 010 60 25199

Lahden palvelupiste
Rauhankatu 10, 15110 Lahti
puh. 010 60 25000, telefax 010 60 25335

Kaakkois-Suomen TE- keskus
Salpausselänkatu 22, PL 1041,
45101 Kouvola
puh. 010 60 23000, telefax 010 60 23210

Lappeenrannan palvelupiste
Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
puh. 010 60 23000, telefax 010 60 23409

Kainuun TE- keskus
Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puh. 010 60 23500, telefax 010 60 23749

Keski-Suomen TE- keskus
Cygnaeuksenkatu 1, PL 44,
40101 Jyväskylä
puh. 010 60 24500, telefax 010 60 24606

Lapin TE- keskus
Ruokasenkatu 2, 96200 Rovaniemi
puh. 010 60 27000, telefax 010 60 27399

Kemin palvelupiste
Asemakatu 19, 94100 Kemi
puh. 010 60 27000, telefax 010 60 27440

Pirkanmaan TE- keskus
Kauppakatu 4, PL 467, 33101 Tampere
puh. 010 60 25500, telefax 010 60 25907

Pohjanmaan TE- keskus
Hoviioikeudenpuistikko 19 A, PL 131, 65101
Vaasa
puh. 010 60 28500, telefax 010 60 28970

Kokkolan palvelupiste
Ristirannankatu 1, PL 240, 67101 Kokkola
puh. 010 60 28500, telefax 010 60 28980

Pohjois-Karjalan TE- keskus
Kauppakatu 40 B, PL 8, 80101 Joensuu
puh. 010 60 26000, telefax 010 60 26059

Pohjois-Pohjanmaan TE- keskus
Viestikatu 1, PL 86, 90101 Oulu
puh. 010 60 28000, telefax 010 60 28031
Ylivieskan palvelupiste
Valtakatu 4, PL 103, 84101 Ylivieska,
puh. 010 60 28000, telefax 010 60 28440

Pohjois-Savon TE- keskus
Käsityökatu 41, PL 2000, 70101 Kuopio
puh. 010 60 26500, telefax 010 60 26725

Satakunnan TE- keskus
Pohjoisranta 11 E, PL 266, 28101 Pori
puh. 010 60 22000, telefax 010 60 22001

Uudenmaan TE- keskus
Maistraatinportti 2, PL 15, 00241 Helsinki
puh. 010 60 21000, telefax 010 60 21300

Varsinais-Suomen TE- keskus
Ratapihankatu 36, PL 592, 20100 Turku
puh. 010 60 22500, telefax 010 60 22626

Maa- ja metsätalousministeriö, tukiyksikkö

PL 30, 00023 Valtioneuvosto
puh. (09) 16 001, telefax (09) 1605 2711

Alueelliset ympäristökeskukset

Etelä-Savon ympäristökeskus
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puh. 020 490 106, telefax 020 490 4509

Hämeen ympäristökeskus
Birger Jaarlin katu 13, PL 131,
13101 Hämeenlinna
puh. 020 490 103, telefax 020 490 3820
Lahden toimipaikka
Kauppakatu 11 C, PL 29, 15141 Lahti
puh. 020 490 103, telefax 020 490 3950

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus
Kauppamiehenkatu 4, PL 1023, 45101 Kouvola
puh. 020 490 105, telefax 020 490 4300
Lappeenrannan toimipaikka
Laserkatu 6, 53850 Lappeenranta
puh. 020 490 105, telefax (05) 624 3298

Kainuun ympäristökeskus
Kalliokatu 4, PL 115, 87101 Kajaani
puh. 020 490 112, telefax 020 490 6577

Keski-Suomen ympäristökeskus
Ailakinkatu 17, PL 110, 40101 Jyväskylä
puh. 020 490 110, telefax 020 490 5811

Lapin ympäristökeskus
Hallituskatu 5, PL 8060, 96101 Rovaniemi
puh. 020 490 113, telefax (016) 310 340

Lounais-Suomen ympäristökeskus
Itsenäisydenaukio 2, PL 47, 20801 Turku
puh. (02) 525 3500, telefax (02) 525 3509
Satakunnan toimipaikka,
Valtakatu 6, 28100 Pori
puh. (02) 525 3500, telefax (02) 525 3759

Länsi-Suomen ympäristökeskus
Koulukatu 19, PL 262, 65101 Vaasa
puh. 020 490 109, telefax 020 490 5251
Kokkolan toimipaikka
Torikatu 40, PL 77, 67101 Kokkola
puh. 020 490 109, telefax 020 490 5610
Seinäjoen toimipaikka,
Torikatu 16, PL 156, 60101 Seinäjoki
puh. 020 490 109, telefax 020 490 5531

Pirkanmaan ympäristökeskus
Rautatienkatu 21 B, PL 297, 33101 Tampere
puh. 020 490 104, telefax 020 490 4000

Pohjois-Karjalan ympäristökeskus
Torikatu 36 A, PL 69, 80101 Joensuu
puh. (013) 1411, telefax (013) 123 622

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
Isokatu 9, PL 124, 90101 Oulu
puh. 020 490 111, telefax 020 490 6305
Kokkolan toimisto
Torikatu 40 B, 67100 Kokkola
puh. 020 490 111, telefax 020 490 6131

Pohjois-Savon ympäristökeskus
Sepänkatu 2 B, PL 1049, 70101 Kuopio
puh. 020 690 167, telefax 020 490 4777

Uudenmaan ympäristökeskus
Asemapäällikönkatu 14, PL 36, 00521 Helsinki
puh. 020 490 101, telefax 020 490 3200

Ympäristöministeriö

Kasarminkatu 25, PL 35,
00023 Valtioneuvosto
puh. (09) 16 007, telefax (09) 1603 9545

Suomen ympäristökeskus

Mechelininkatu 34a, PL 140, 00251 Helsinki
puh. 020 490 123, telefax 020 490 2190

Maaseutuneuvonta

ProAgria Etelä-Karjala
Pormestarinkatu 6, PL 46, 53101 Lappeenranta
puh. 020 747 2600, telefax (05) 453 0008

ProAgria Etelä-Pohjanmaa
Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki
puh. (06) 416 3111, telefax (06) 416 3448

ProAgria Farma
Artturinkatu 2, 20200 Turku
puh. 010 273 1500, telefax 010 273 1570

ProAgria Häme
puh. 020 747 3000
Hämeenlinnan toimipaikka
Raatihuoneenkatu 13 B 13, 13100 Hämeenlinna
telefax (03) 625 2240
Lahden toimipaikka
Mariankatu 8 A, 15110 Lahti
telefax (03) 625 2340

ProAgria Kainuu
Osmonkatu 9, 87100 Kajaani
puh. 044 320 1580, telefax (08) 622 411

ProAgria Keski-Pohjanmaa
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
puh. 020 747 3250, telefax 020 747 3299

ProAgria Keski-Suomi
Kauppakatu 19, PL 112, 40101 Jyväskylä
puh. 020 747 3300, telefax 020 747 3305

ProAgria Kymenlaakso
Paimenpolku 16, 45100 Kouvola
puh. 020 747 3434, telefax 020 747 3444

ProAgria Lappi
Tutkijantie 28, 96900 Saarenkylä
puh. 020 747 2700, telefax (016) 331 1777

ProAgria Etelä-Savo
Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli
puh. 020 747 3550, telefax 020 747 3552

ProAgria Oulu
Kauppuriinkatu 23, PL 106, 90101 Oulu
puh. (08) 316 8611, telefax (08) 373 075

ProAgria Pirkanmaa
Näsilinnankatu 48, PL 97, 33101 Tampere
puh. 020 747 2800, telefax 020 747 2801

ProAgria Pohjois-Karjala
Koskikatu 11 C, PL 5, 80101 Joensuu
puh. (013) 258 3311, telefax (013) 258 3399

ProAgria Pohjois-Savo
Puijonkatu 14, PL 1096, 70111 Kuopio
puh. 020 747 3650, telefax 020 747 3651

ProAgria Satakunta
Itsenäisydenkatu 35 A, 28130 Pori
puh. (02) 631 1600, telefax (02) 631 1611

ProAgria Uusimaa
Seutulantie 1, 04400 Järvenpää
puh. 020 747 2500, telefax 020 747 2549

ProAgria Maaseutukeskusten Liitto
Urheilutie 6, PL 251, 01301 Vantaa
puh. 020 747 2400, telefax 020 747 2402

ProAgria Finska Hushällningssällskapet
Hämeenkatu 28, 20700 Turku
puh. (02) 469 0114, telefax (02) 469 0115

ProAgria Nylands Svenska Lantbrukssällskap
Liisankatu 21 B 8, 00170 Helsinki
puh. (09) 135 1244, telefax (09) 135 5331

ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap
Kauppapuistikko 16 D, 65100 Vaasa
puh. (06) 319 0200, telefax (06) 319 0201

ProAgria Svenska lantbrukssällskapens förbund
Liisankatu 21 B 12, 00170 Helsinki
puh. (09) 135 1035, telefax (09) 135 1653

Tämä lehtinen on tehty maaliskuussa 2007.

Lisätietoja saa tällä sivulla esitellyiltä viranomaisilta ja järjestöiltä.

Julkaisija: Maa- ja metsätalousministeriö
Käsikirjoitus: Heikki Koskimies
Ulkoasu ja taitto: Sauli Heikkilä, Pieni Huone
Kannen kuvat: Raimo Lietsala, Risto Nurmi/Kuvaliiteri
Painopaikka: Edita Prima Oy